

Innst. S. nr. 159.

(1998-99)

Innstilling fra utenrikskomiteen om Norges deltakelse i Europarådet i 1998.

St.meld. nr. 34 (1998-99).

Til Stortinget.

Sammendrag

Det blir i meldingen gitt en bred oversikt over Europarådets virksomhet og Norges deltakelse i rådets arbeid på regjeringsplan i 1998.

Vedlegg 1 til meldingen gir en oversikt over nye konvensjoner og avtaler samt over anbefalinger og resolusjoner til medlemslandene av komiteen av faste representanter i 1998. Vedlegg 2 inneholder anbefalinger fra Komiteen av vise personer, opprettet 23. desember 1997 for å fremme forslag til endringer av Europarådets strukturer og styrking av beslutningsprosessene. Vedlegg 3 inneholder en liste over Europarådets medlemsland i 1998, mens vedlegg 4 gir en oversikt over aktuelle forkortelser.

Når det gjelder det politiske samarbeidet blir det i meldingen bl.a. vist til at Ministerkomiteens 102. sesjon 4. - 5. mai 1998 var preget av at Russland ratifiserte Den europeiske menneskerettighetskonvensjon og Den europeiske torturkonvensjon, samt oppfølgingen av Europarådets andre toppmøte 10. - 11. oktober 1997. Ministerkomiteen vedtok på møtet å lansere Europarådets nye barneprogram, som Norge har støttet med NOK 1 mill. Komiteen vedtok også å opprette et nytt samarbeidsorgan, Gruppen av stater mot korrupsjon (GRECO). Gruppen skal følge opp retningslinjene for bekjempelse av korrupsjon som ble vedtatt på toppmøtet.

På den 103. sesjonen 3. - 4. november 1998 ønsket Ministerkomiteen velkommen opprettelsen av den nye og styrkede europeiske menneskerettighetsdomstolen, som er en sammenslåing av den tidligere kommisjonen og domstolen. Dette innebærer en viktig forsterkning av organisasjonens kontroll med medlemslandenes overholdelse av menneskerettighetene. Til sammen fungerer domstolen som endelig rettslig klageinstans for nesten 800 mill. europeiske borgere. Det har derfor vært maktpåliggende å effektivisere domstolsapparatet. Med 40 faste dommere er

kapasiteten vesentlig styrket. Den norske dommeren er Hanne Sofie Greve.

Domstolen avsier hvert år en rekke dommer i saker der medlemslandene er anklaget for ikke å overholde menneskerettighetene som er nedfelt i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK). Mange av dommene omhandler alvorlige brudd på EMK, f.eks. på forbudet mot tortur, ytringsfriheten og retten til rettferdig rettergang. Regjeringen legger stor vekt på at medlemslandene respekterer domstolens avgjørelser, slik at troverdigheten ikke svekkes i en periode der domstolens rolle og virksomhet trolig er viktigere enn noen gang tidligere i Europarådets historie. Tyrkias etterlevelse av dommen i Loizidou-saken, der MR-domstolen i Strasbourg dømte Tyrkia til å betale en erstatning til gresk-kyprioten Titina Loizidou for hennes manglende tilgang til sin eiendom på Nord-Kypros, er i dette perspektivet av prinsipiell betydning. Fristen for utbetaling av erstatningen utløp i 1998. I samarbeid med de andre nordiske land har Norge ved gjentatte anledninger oppfordret Tyrkia til å utbetale erstatningssummen.

Kommisjonen mottok fra 1. januar til 1. november 1998 11 700 klager om brudd på EMK, hvorav 5 006 ble registrert for videre behandling. Fra 1. november og ut året ble det fremmet 4 645 klager direkte for den nye domstolen, hvorav 975 ble registrert for videre behandling. De fleste klagen kom fra Italia, Tyrkia, Frankrike, Polen og Storbritannia. Etter at Russland ratifiserte EMK og anerkjente den individuelle klageretten 5. mai, ble det i 1998 totalt fremmet 858 russiske klager, hvorav 113 ble antatt for realitetsbehandling.

Det ble totalt fremmet 49 norske klager for organene i Strasbourg i 1998, hvorav 25 ble registrert for videre behandling. Til sammenligning ble det fremmet 323 saker fra svenske statsborgere og 129 saker fra danske statsborgere. Domstolen avsa i 1998 106 dommer. Det ble ikke avsagt dom i noen sak mot Norge i 1998.

Komiteen av faste representanter har etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon ansvaret for å overvåke at domstolens dommer og komiteens vedtak om brudd på menneskerettighetene etterlevs av medlemslandene. Dette innebærer i hovedtrekk overvåking av at medlemslandene utbetaler erstatning, at de personer det gjelder får innfridd sine rettigheter og at lignende menneskerettighetsbrudd ikke gjentar seg. Komiteen vedtok i tråd med dette i 1998 444 resolusjoner i individuelle menneskerettighetssaker, mot 657 i 1997. Av disse kan nevnes at 289 gjaldt individuelle klagesaker mot Italia, 72 mot Frankrike, 26 mot Østerrike og 16 mot Storbritannia. Det høye antallet klagesaker mot Italia skyldes i hovedsak problemer med for lang saksbehandlingstid. Det ble ikke vedtatt noen resolusjoner i klagesaker mot Norge.

Det vises videre i meldingen til at Regjeringen i 1998 fremmet en odelstingsproposisjon med forslag om at Stortinget inkorporerer blant annet Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen i norsk lov. Inkorporeringen vil innebære at de rettighetene som EMK garanterer vil få forrang i en eventuell konflikt med annen norsk lovgivning. Forslaget er et ledd i Regjeringens arbeid for å styrke vernet av menneskerettighetene også i Norge.

Det ble også på den 103. sesjonen avholdt en diskusjon om reform av Europarådets organisering og arbeidsmåter på grunnlag av rapporten fra Komiteen av vise personer. I rapporten understrekes det at Europarådet spiller en viktig politisk rolle i Europa. Det legges vekt på at Europarådet og de andre internasjonale organisasjoner som har sitt nedslagsfelt i Europa i størst mulig grad bør supplere hverandre. Hovedtrekkene i organisasjonens institusjonelle oppsett foreslås videreført. Innenfor denne hoveddrammen foreslås det en rekke tiltak for å styrke organisasjonens effektivitet, synlighet og politiske profil. Komiteen av faste representanter vedtok på møtet 9. - 10. november 1998 å opprette en egen arbeidsgruppe under britisk ledelse med ansvar for å følge opp forslagene fra Komiteen av vise personer. Målsettingen er at det kan fattes vedtak på Ministerkomiteens møte i mai 1999, i anledning av Europarådets 50-årsjubileum.

Ministerkomiteen vedtok også på den 103. sesjonen en strafferettslig konvensjon mot korrupsjon, som er et viktig ledd i oppfølgingen av vedtakene fra Europarådets andre toppmøte. I tillegg drøftet en Europarådets bidrag til de internasjonale bestrebelser for konflikt-håndtering i Sørøst-Europa.

Det fremholdes videre i meldingen at Ministerkomiteen etter Europarådets andre toppmøte i 1997 har gitt høy prioritet til arbeidet med å iverksette handlingsplanen og følge opp erklæringen som trakk opp organisasjonens kjerneoppgaver de kommende år. Demokrati-byggingen i medlemslandene fra Sentral- og Øst-Europa står svært sentralt i Europarådets virksomhet. De nye utfordringene er årsaken til at Ministerkomiteen på Europarådets andre toppmøte ble pålagt å reformere organisasjonen.

Det vises videre til at det i 1999 er 50 år siden Norge sammen med ni andre stater grunnla Europarådet. Regjeringen vil benytte anledningen til å synliggjøre Europarådets arbeid for å ivareta og virkeliggjøre de idealer og prinsipper som utgjør den felles europeiske arv. Det er derfor nedsatt en nasjonal forberedelseskomité som planlegger og samordner profilerte tiltak i tråd med Europarådets verdier og målsettinger. Regjeringen vil i jubileumsåret prioritere å sette fokus på tiltak for å bekjempe rasisme og intoleranse.

Det opplyses i meldingen at Regjeringen ser formannskapet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 1999 som en særlig mulighet til å styrke samarbeidet og koordineringen mellom Europarådet og OSSE. Europarådet har gjennom sin unike erfaring med konsolidering av rettsstatsprinsippene og sin kompetanse innen demokratibygging mye å tilføre OSSEs virksomhet. Regjeringen har også gått inn for å styrke Europarådets samarbeid med EU.

Det fremholdes i meldingen at overvåkingsmekanismen som ble opprettet etter norsk-nederlandsk initiativ har vist seg å være et velegnet instrument for å sette kritikkverdige forhold i medlemslandene på dagsorden. Mekanismen innebærer at Europarådets generalsekretær jevnlig utarbeider rapporter om medlemslandene om et utvalgt tema som vedrører demokrati, menneskerettigheter eller rettsstaten. På grunnlag av rapportene holdes lukkede møter der alle medlemslandene deltar i en åpen og kritisk dialog om eventuelle brudd på medlemskapsforpliktelsene. I 1998 ble retts-systemet og det lokale demokrati i medlemslandene gjenstand for kritisk gjennomgang. Etter norsk initiativ er det også opprettet en dialog mellom Ministerkomiteen og Parlamentarikerforsamlingen om de to organenes respektive kontrollmekanismer.

De svakheter som avdekkes under overvåkningsmekanismen utgjør en viktig del av grunnlaget når Europarådet utarbeider bistandsprogrammer for å styrke demokratiet og menneskerettighetene i medlemslandene. I 1998 kanaliserte Norge flere frivillige bidrag gjennom Europarådet til demokratiprojekter i medlemslandene, særlig til de baltiske land.

Det opplyses i meldingen at det ikke ble fullbyrdet dødsdommer i noen av Europarådets medlemsland i 1998, men denne straffeforment er formelt sett fortsatt ikke avvirket i fem av organisasjonens medlemsland. Regjeringen vil fortsette å ta opp spørsmålet om endelig avskaffelse av dødsstraff i de aktuelle landene, både i multilateral og bilateral sammenheng.

Det opplyses at den føderale republikken Jugoslavia søkte om medlemskap 18. mars 1998. Så langt har imidlertid den alvorlige situasjonen i Kosovo ikke gjort det aktuelt å realitetsbehandle søknaden.

Andre europeiske land som har søkt om medlemskap er Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Bosnia-Hercegovina, Hviterussland og Monaco. Georgia vil trolig bli tatt opp som neste medlem i løpet av våren 1999.

Det opplyses i meldingen at Europarådets ordinære budsjett for 1998 var på FRF 1p016p166p285, en

nominell økning på 3,9ppst. fra året før. Norges andel utgjorde FRF 11p097p973 eller 1,16ppst. av det ordinære budsjett. Medregnet finansieringen av pensjoner og ulike delavtaler som Norge er med i, var det norske tilskuddet i 1998 på til sammen FRF 14p093p513. I tillegg til dette kom de ordinære norske tilskuddene til Ungdomsfondet på FRF 247p691, Fondet for kinematografisk og audiovisuelt arbeid i Europa (Eurimages) på FRF 1,5 mill. samt norske frivillige bidrag.

Komiteens merknader og tilråding

Komiteen har ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

St.meld. nr. 34 (1998-99) - om Norges deltakelse i Europarådet i 1998 - vedlegges protokollen.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 28. april 1999.

Haakon Blankenborg,
leder.

Elsa Skarbøvik,
ordfører.

Einar Steensnæs,
sekretær.